

Reizen naar risicogebieden Richtlijnen en aanbevelingen

Landen en regio's met gewapende conflicten, burgeroorlog, terroristische aanslagen, binnenlandse politieke onlusten, epidemieën, worden beschouwd als risicogebieden.

Het reizen naar risicogebieden door professoren, doctorandi, studenten, ATP, dient te gebeuren conform de door de universiteit ingestelde procedure(s).

In voorliggende nota worden richtlijnen en aanbevelingen m.b.t. deze procedures opgelijst. De richtlijnen en aanbevelingen gelden als kader voor de implementatie van de procedures binnen de respectieve universiteiten.

De procedure(s) kunnen worden uitgebreid met richtlijnen m.b.t. gedrag en omgangsvormen in het land van bestemming, informatie voor interculturele voorbereiding en het zendingsdossier houdende instructies en informatie over veiligheid en crisismanagement.

De richtlijnen en aanbevelingen werden, in opdracht van de VLIR werkgroep Internationalisering, opgesteld door een expertengroep¹.

---

1. Commissie Risicobestemmingen

Binnen de universiteit wordt een commissie Risicobestemmingen opgericht.

Het is de taak van de commissie om een beslissing te formuleren over de door staf en studenten ingediende zendingsaanvragen naar risicobestemmingen.

De commissie heeft beslissingsbevoegdheid.

Elke universiteit organiseert dergelijke commissie en haar beslissingsbevoegdheid volgens de eigen interne structuur. Idealiter wordt de commissie samengesteld uit ervaren academici, functiehouders

---

¹ VLIR expertengroep *Reizen naar risicogebieden*:

voorzitter: Peter Lievens, KU Leuven

leden: Geneviève Cochez, Universiteit Gent; Marie-Thérèse Deloddere, KU Leuven; Herwig Leirs, Universiteit Antwerpen; Maha Najjar, Vrije Universiteit Brussel; Jean-Michel Rigo, Universiteit Hasselt

binnen de diensten en beleidsdomeinen, en een vertegenwoordiger van het bestuur, met relevante expertise.

2. Geautomatiseerde dossieropvolging

De voorgestelde procedure (van registratie tot en met communicatie van de beslissing - *zie verder*) wordt maximaal ingebed in het bestaande personeels- en studenten- data- en registratiesysteem van de universiteit.

Via de geautomatiseerde dossieropvolging kunnen de reeds door de centrale diensten geregistreerde gegevens worden gekoppeld, en dient de informatie-input niet onnodig te worden verdubbeld.

3. Kwalificatie: risicobestemmingen

Landenlijst - In het geautomatiseerd systeem wordt een landenlijst opgenomen. In de landenlijst zijn de risicogebieden aldus gelabeld. Op het moment van het indienen van een zendingsaanvraag wordt de kwalificatie *risicobestemming* automatisch aan de aanvraag gekoppeld. In dat geval wordt de aanvraag meteen (automatisch) doorgestuurd aan de commissie Risicobestemmingen. De commissie neemt de aanvraag in behandeling.

Voor het opstellen van de landenlijst wordt gebruik gemaakt van:

- adviezen FOD Buitenlandse Zaken:
https://diplomatie.belgium.be/nl/Diensten/Op_reis_in_het_buitenland
- informatie van verzekeraars (lijst Aviabel),
- reisadviezen van overheidsdiensten Buitenlandse Zaken in het buitenland,
- landenlijst VLIR-UOS,
- de eigen inschatting.

4. Procedure reizen naar risicobestemmingen

4.1. Indienen van de aanvraag

Het indienen van een zendingsaanvraag is verplicht, zowel voor personeelsleden als voor selfsupporting doctorandi en studenten, die in het kader van hun curriculum (credit verwervend) en/of met ondersteuning / goedkeuring van een ZAP-lid, naar het buitenland gaan.

De aanvraag dient, rekening houdend met visa-wachttijden, minstens één maand vóór vertrek te gebeuren, behalve bij onverwachte noodsituaties. (Vb. De reis wordt gepland n.a.v. een epidemie of natuurramp. Of, het reisdoel was geen risicobestemming maar kort voor vertrek gebeurt iets waardoor het reisdoel wel een risicobestemming wordt.)

De aanvrager dient in eerste instantie zelf, in overleg met zijn of haar diensthoofd / opleidingsverantwoordelijke een inschatting te maken van de mogelijke risico's vóór het indienen van een aanvraag.

Het indienen van de aanvraag en het registreren van de reis bij de centrale administratie, is noodzakelijk voor het openen van een verzekeringsdossier, voor de terugbetaling van de onkosten, voor het organiseren van interventie in geval van nood.

De aanvraag wordt ook ingediend wanneer, tijdens een verlof- of vakantieperiode in het buitenland, professionele taken worden vervuld die verband houden met de academische opdracht en/of de studieopdracht.

Let wel: Als de persoon op vakantie is of met verlof, zal hij / zij niet gedekt zijn door de arbeidsongevallenverzekering. Als de persoon in de vakantie- / verlofperiode een academische of studieopdracht uitvoert, dient hij / zij het verlof voor die periode te onderbreken (de dag niet als verlof op te geven noch in te brengen) en de dag op te geven als zending.

Travellers online - Aan personen met de Belgische nationaliteit wordt ten stelligste aanbevolen om alle reizen ook te registreren via de website Travellers Online: <https://travellersonline.diplomatie.be/>. Personen met een niet-Belgische nationaliteit dienen zich aan te melden bij een gelijkaardig systeem en/of bij hun ambassade of consulaat ter plaatse. Voor reizen naar risicobestemmingen is deze registratie verplicht.

De voorbereidingen voor de reis kunnen pas worden gestart nadat de commissie Risicobestemmingen de beslissing heeft gecommuniceerd.

De reizen van studenten zijn steeds studiegerelateerd, onafgezien van het feit of er tijdens het verblijf in het buitenland studiepunten te behalen zijn.

Aan staf en studenten wordt gevraagd om, ook in moeilijke omstandigheden, het geautomatiseerd zendingsdossier tijdens de reis regelmatig te actualiseren teneinde de informatie zoveel mogelijk up to date te houden voor de centrale administratie.

Nationaliteit – Voor studenten met een niet-Belgische nationaliteit en een andere nationaliteit dan deze van het gastland, gelden, om verzekeringstechnische redenen, dezelfde regels als voor de Vlaamse studenten. Bij het bepalen van de graad van het risico (zie verder) wordt rekening gehouden met het sociaal en familiaal netwerk ter plaatse.

4.2. Beoordeling

De aanvragen worden gescreend op twee, zo nodig drie tijdstippen:

- op het moment van de aanvraag,
- vóór het vertrek,
- tijdens het verblijf voor zover de situatie veranderd is (vb. natuurramp).

Experts - De commissie Risicobestemmingen evalueert de veiligheidsrisico's op basis van objectieve en officiële data. Desgevallend wordt de evaluatie aangevuld met de inschatting van de veiligheidsrisico's ter plaatse door regio- en bestemmingsexperts, die de specifieke bestemming goed kennen. De commissie wordt ook uitgebreid met medische experts op het vlak van epidemieën en tropische ziekten.

Principe - Om tot de beslissing te komen wordt de graad van essentie van de reis bepaald en de graad van risico (zie verder). Alle professionele zendingen worden als essentieel beschouwd in de terminologie van diplomatie.be, maar de commissie Risicobestemmingen maakt een verdere inschatting. Er wordt naar gestreefd om ze, eventueel met aanbevelingen of onder voorwaarden, toe te staan.

Studieverblijven en stages van studenten in risicogebieden worden strenger geëvalueerd omwille van de grotere kwetsbaarheid en onervarenheid van studenten.

Stage - Wanneer een student naar een risicogebied reist voor stage, dan worden naast de in de richtlijn beschreven modaliteiten ook afspraken gemaakt met de stagebegeleider / de stageplaats. Wanneer extra garanties m.b.t. de veiligheid van de student kunnen worden gegeven, dan kan op basis van een gemotiveerd advies, uitzondering op de algemene richtlijn worden toegestaan.

Verzekering - Bij de beslissing dient rekening te worden gehouden met wat de voorwaarden zijn van de verzekeringsmaatschappij m.b.t. reizen naar het betrokken gebied voor de voorgestelde activiteiten en, of eventueel bijkomende verzekering nodig / mogelijk is.

4.3. Bepalen graad van essentie

De codering van de graad van essentie van een zending blijft in hoofdzaak de bevoegdheid van de persoon zelf en de hiërarchische meerdere (promotor, leidinggevende, ...).

Er worden 4 niveaus onderscheiden:

1. **zeer essentieel**
  - De zending wordt ondernomen juist omwille van de omstandigheden waardoor het risico aanwezig is.
  - Het onderzoek zal mislopen wanneer de dienstreis niet plaatsvindt.
  - ...
2. **essentieel**
  - Het project wordt zwaar geïmpacteerd als de zending nu niet kan worden uitgevoerd.
  - ...
3. **minder essentieel**
  - De zending heeft best nu plaats anders dreigen bepaalde negatieve consequenties.
  - ...
4. **weinig essentieel**
  - De zending kan op een ander moment worden gepland of kan worden georganiseerd naar een andere bestemming.
  - De zending betreft een verkennend bezoek.
  - Het overleg met de lokale partners kan gebeuren via videoconference, Skype, ...
  - ...

4.4. Bepalen graad van risico

Bedreigingen - De bedreigingen worden als volgt ingedeeld:

- terreur,
- politieke volatiliteit, verkiezingen, ...
- sociale onrust: etnische en religieuze rellen, betogingen, stakingen, ...
- criminaliteit met fysiek geweld: straatcriminaliteit, ontvoeringen, ...
- criminaliteit zonder fysiek geweld: internet- en bancaire criminaliteit, ...
- veiligheid verkeer en wegennet
- natuurrisico's: weer, vulkaandreiging, aardbevingen, ...
- epidemieën, tropische ziekten, ...

- o gebrek aan medische voorzieningen
- o ...

Leidraad - Voor het opstellen van de risicotabel worden ook de specifieke omstandigheden van de reis in overweging genomen. Volgende vragen kunnen dienen als leidraad:

- o Gaat het om een groepsreis of om een individuele reis?
- o Gaat het om een kort verblijf (enkele dagen) of een lang verblijf (verschillende weken)?
- o Is de zending ingebed in een project of niet?
- o Is de betrokken persoon / de delegatie al eerder / meerdere keren ter plaatse geweest?
- o Wordt de persoon / de delegatie afgehaald op de luchthaven door een vertrouwenspersoon?
- o Kan de persoon / de delegatie op een veilige plaats verblijven?
- o Wordt de persoon / de delegatie begeleid door een collega?
- o Betreft de zending een bezoek aan een partnerinstelling?
- o Is er is een UN-post in de buurt?
- o Is de locatie gelegen nabij de grens?
- o Is evacuatie mogelijk? Zijn de vluchtroutes bekend?
- o Doet men aan veldwerk?
- o Wat is de nationaliteit van de reizigers?
- o Welke preventieve of mitigerende maatregelen worden reeds getroffen of kunnen genomen worden om de waarschijnlijkheid of impact van risico's te beperken?
- o ...

Inschatting - Het bepalen van de graad van risico gebeurt op basis van de inschatting van waarschijnlijkheid en impact van de risico's. **Graad risico = waarschijnlijkheid x impact.**

Waarschijnlijkheid en *impact* moeten onafhankelijk van elkaar ingeschat worden.

Werkwijze -

GRAAD RISICO = WAARSCHIJNLIJKHEID x IMPACT

Waarschijnlijkheid	4	Hoogstwaarschijnlijk	laag risico (4)	hoog risico (8)	zeer hoog risico (12)	zeer hoog risico (16)
	3	Waarschijnlijk	laag risico (3)	verhoogd risico (6)	hoog risico (9)	zeer hoog risico (12)
	2	Weinig waarschijnlijk	laag risico (2)	laag risico (4)	verhoogd risico (6)	hoog risico (8)
	1	Onwaarschijnlijk	laag risico (1)	laag risico (2)	laag risico (3)	laag risico (4)
				Beperkt	Matig	Ernstig
			1	2	3	4
			Impact			

Quotering – Aan de hand van de lijst van risico's / bedreigingen en op basis van de inschattingcriteria wordt, conform de beschreven werkwijze, een risicotabel opgesteld.

Bij het opstellen van de risicotabel wordt ook het effect aangegeven van preventieve of mitigerende maatregelen die dan een effect hebben op het risico (voorbeeld risicotabel: *zie bijlage*).

4.5. Formuleren en communiceren van de beslissing

Beslissing - De commissie Risicobestemmingen formuleert de beslissing op basis van de bepaling van de graad van essentie en de opgestelde risicotabel. Het besluit wordt kort geargumenteed.

Consensus - De commissie Risicobestemmingen overlegt met de autoriserende instantie en de aanvrager vooraleer een negatieve beslissing wordt genomen. Op die manier kan de beslissing in consensus worden genomen.

Voorwaarden - Bij een goedkeuring kunnen voorwaarden worden opgelegd of kan een voorbehoud worden geformuleerd.

Vertrek zonder toelating - Indien men vertrekt zonder toelating, wordt de reis niet langer beschouwd als een zending in opdracht van de universiteit. Betrokkene kan geen beroep doen op de verzekering arbeidsongevallen en andere risico's. Onkosten worden niet terugbetaald. Desgevallend wordt de tuchtprocedure ingesteld. Het opleggen van een tuchtsanctie is mogelijk. De universiteit voorziet hiervoor de nodige procedures.

5. Consulaire bijstand

e-mail, directeur-generaal Consulaire zaken, januari 2019

In theorie biedt de nieuwe wet [Consulair wetboek] de FOD Buitenlandse Zaken een kader waarbinnen consulaire bijstand gegeven of geweigerd kan worden. Naar de burger toe is de wet in eerste instantie een incentive om hem tot voorzichtigheid en waakzaamheid aan te sporen.

In praktijk betekent dit dat wanneer **alle reizen afgeraden worden** de reiziger geen subjectief recht op consulaire bijstand kan inroepen bij de FOD Buitenlandse Zaken, vaak ook omdat bijstand niet meer mogelijk is. In deze gevallen zullen ook de *normale* verzekeringen waarschijnlijk beslissen om niet tussen te komen.

Wanneer **alle niet essentiële reizen** worden afgeraden kan wel – in de mate van het mogelijke – consulaire bijstand verleend worden, onder voorbehoud van o.a. Art 77 waarin bepaald wordt dat de FOD Buitenlandse Zaken in crisissituaties rekening moet houden met de veiligheid van haar eigen medewerkers bij de uitvoering van consulaire bijstand.

Zoals bovenaan aangegeven is de wet een aansporing tot verantwoordelijkheid. Art.82 geeft aan dat consulaire bijstand enkel aan Belgen gegeven kan worden als alle andere hulpmogelijkheden, waaronder de verzekering, uitgeput zijn. Vandaar dat wij elke organisatie en dus ook de VLIR aanraden om voor alle verplaatsingen van medewerkers naar gebieden die risicovol zijn of binnen korte tijd risicovol zouden kunnen worden te registreren op Travellers Online en de gepaste verzekering te nemen.

Consulaire bijstand wordt enkel verleend aan personen met Belgische nationaliteit. Voor studenten en medewerkers van de universiteit met een niet-Belgische nationaliteit (de nationaliteit van het gastland of een andere nationaliteit dan de Belgische of deze van het gastland), worden afspraken gemaakt met FOD BuZa². Onderwerp van het overleg is: De volledige delegatie, ook de delegatieleden met een niet-Belgische nationaliteit, kunnen, in geval van nood, gebruik maken van consulaire bijstand. Deze bijstand wordt verleend op basis van het feit dat de zending is georganiseerd door of in opdracht van een Vlaamse universiteit.

Personen die aan de zending deelnemen en die een andere nationaliteit hebben dan de Belgische, dienen hun eigen diplomatieke post ter plaatse te contacteren.

6. Gemeenschappelijke projecten

Bij gezamenlijke projecten worden de beslissingen door de betrokken universiteiten onderling afgestemd. Wanneer tegengestelde beslissingen worden geformuleerd, dan wordt dit geargumenteed. De uiteindelijke beslissing voor het al dan niet goedkeuren van de aanvraag wordt, na grondig overleg, genomen op basis van consensus. De beslissing wordt meegedeeld aan alle bij de zending betrokken partners (FWO, VLIR-UOS, ITG, buitenlandse partners, ...).

7. Financierende instanties

De beslissing om al dan niet naar een land of regio met risicokwalificatie te reizen, wordt niet genomen op het niveau van de financieringsaanvraag maar door de betrokken universiteit.

De financierende instanties (FWO, VLIR-UOS, ...) verwijzen naar de binnen de universiteiten bestaande procedures en de binnen de universiteiten ingestelde commissie Risicobestemmingen.

Een toegekend FWO-reiskrediet naar een risicoland zal enkel kunnen aangewend worden mits positief reisadvies van de desbetreffende onthaalinstelling.

8. Informatiedeling

De toetssteen voor het al dan niet toestaan van reizen wordt gedeeld met de andere universiteiten. Er worden contactpersonen aangeduid. De contactpersonen kunnen met elkaar op informele basis contact opnemen voor advies. Knelpunten en structurele problemen worden besproken in de VLIR-werkgroep Internationalisering. Uitgebrachte adviezen, landenlijsten, lijsten met aandachtspunten, enz. kunnen door de universiteiten worden gedeeld via een op te zetten geautomatiseerd communicatieplatform³.

---

² Het initiatief hiervoor zal worden genomen door de VLIR-werkgroep Internationalisering.

³ Dit initiatief is onderwerp van verder overleg.

Bijlage - voorbeeld bepalen graad van risico

Zending naar een gebied met gezondheidsepidemie / een groep artsen gaat hulp bieden.

Bedreiging	Aanvraag			Indien bijkomende preventie / mitigatie			
	waarschijnlijkheid	impact	risico	Maatregelen	waarschijnlijkheid	impact	risico
Terreur	1	4	4		1	4	4
Politieke volatiliteit	2	1	2		2	1	2
Sociale onrust	3	2	6		3	2	6
Criminaliteit zonder fysiek geweld	3	2	6		3	2	6
Criminaliteit met fysiek geweld	2	4	8	verblijf in beschermde omgeving; geen nachtelijke uitstappen	1	4	4
Veiligheid verkeer en wegennet	2	4	8	enkel gebruik eigen wagens met veiligheidsgordel; geen nachtverkeer	2	3	6
Natuurrisico's	1	3	3		1	3	3
Epidemieën, ziekten	3	4	12	enkel ervaren personeel met beschikbaarheid van correcte beschermingsmiddelen	2	4	8
Gebrek medische voorzieningen	3	4	12	eigen medische dienst en repatriëringmogelijkheid	2	3	6